

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Oslo, 5. desember 2016
Vår ref: Nina Skalleberg
Hovedorganisasjonen Virke

Deres ref:

HØRINGSSVAR – FORSLAG TIL LOV OM REGISTRERING AV ENKELTPERSONERS GJELD (GJELDSREGISTERLOVEN)

Vi viser til høringsbrev og høringsnotat av 24.10.2016 om forslag til gjeldsregisterlov.

Om Virke inkasso

Hovedorganisasjonen Virke er Norges nest største hovedorganisasjon og representerer 20 000 medlemmer med til sammen 220 000 sysselsatte. Medlemmene har hovedvekt i bransjer knyttet til handel, service, kunnskap, teknologi og forretningsmessig tjenesteyting. Virke inkasso er en del av Hovedorganisasjonen Virke.

Virke Inkasso er bransjefelleskapet for norsk inkassobransje. Vårt hovedformål er å ivareta bransjens rammebetingelser og bidra til å utvikle norsk inkassobransje til beste for oppdragsgivere, skyldnere og samfunnet. Virke Inkassos medlemmer utgjør majoriteten av alle selskaper innen næringen. Virke Inkasso har et lovutvalg som har utferdiget høringssvaret. Virke Inkasso lovutvalg består av leder Hanne Riksheim, juridisk direktør i Lindorff og lovutvalgets medlemmer Børre Bratsberg, juridisk direktør i Kredinor, Pål S. Espås, advokat i Visma Collectors AS, Bjørn Ove Myhrsveen, advokat og leder juridisk avdeling i Conecto AS og Nina Skalleberg, leder i Virke Inkasso.

Generelt om forslag til opprettelse av gjeldsregister

Virke Inkasso støtter forslaget om et privat gjeldsregister i Norge, og er enig med departementet at et gjeldsregister vil kunne forebygge gjeldsproblemer og øke kvaliteten på kredittvurderinger. Vi mener også på generelt grunnlag at forslaget har imøtekommet eventuelle bekymringer om krenkelser av personvern ved å underlegge gjeldsregister streng statlig kontroll.

Vi vil derimot påpeke at mange av de spørsmål som ikke ble berørt ved forrige lovforslag om privat register som alternativ modell, heller ikke er utredet i dette forslaget. Nærmere detaljer om rapportering, registrering, innsyn, vedtekter, virksomhetsbegrensning og regulering av vederlag skal fastsettes i forskrift. Virke Inkasso påpeker at disse spørsmålene berører sentrale deler av grunnlaget for driften av et gjeldsregister, og kan medføre usikkerhet ved planlegging av oppstart for aktuelle aktører. Personvernforordningen trår heller ikke i kraft før mai 2018. For å være sikker på at man er i overensstemmelse med nødvendige endringer og tilpasninger, kan også dette forhold påvirke et oppstartstidspunkt.

Merknader til høringsnotatet

Virke Inkasso har i hovedsak merknader til enkelte uttalelser i høringsnotatets kapittel 5, 6 og 7, og noen merknader til kapittel 10. Når det gjelder kapittel 8 tiltrer Virke Inkasso departementets oppfatning i sin helhet, da konklusjonen av personvern hensynsvurderingen er at behovet for gjeldsregister forsvarer opprettelsen av dette. Vi har valgt ikke å kommentere særskilt alternative tiltak i kapittel 9, da vi mener at flere av forslagene er supplement til et gjeldsregister, men i seg selv ikke er et dekkende alternativ. Eventuelle forslag antas bl.a. å reguleres i finansavtaleloven eller forskrift til denne.

Kapittel 5 og 6 Om kredittvurderingspraksis

Forslaget legger opp til at det bare er usikret kreditt som skal registreres. Dette har sammenheng med at finansforetakene allerede foretar grundigere kredittvurderinger ved pantesikrede lån som boliglån, og at det er lite mislighold knyttet til disse. Virke Inkasso har forståelse for at man har avgrenset til denne type kreditter for å få en rask oppstart av registeret. Vi mener allikevel at registeret på sikt bør legge opp til at også pantesikret gjeld inngår for å legge opp til så presise kredittvurderinger som mulig. Det er et pågående arbeid i Brønnøysundregistrene om nye digitale tjenester mellom privat og offentlig sektor for å forenkle utveksling av informasjon og tilpasse tjenesten til brukernes behov. Det bør derfor utarbeides en plan om samhandling av registrering av panteregistrerte formuesobjekt mellom Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret.

Når det gjelder kredittvurderingspraksisen i dag legger departementet til grunn at den er todelt. Det gjøres en grundigere kredittvurdering ved låneopptak til bolig eller større forbrukslån gjennom innhenting av selvangivelse, kredittopplysninger, lønnsdokumentasjon mv. Ved avtaler om kjøpekreditter, kredittkort og små og mellomstore forbrukslån benyttes forenklet kredittvurdering (score-tall).

Departementet uttaler s 31 at det er opp til den enkelte kredittyter å vurdere hvilken vekt som skal legges på gjeldsopplysningene som utleveres av gjeldsregisteret. Av øvrige uttalelser fremgår allikevel at ved innføring av et gjeldsregister vil forsvarlighetskravene til innhenting og vektlegging av opplysningene skjerpes, og det blir enklere å knytte ansvar til kredittyters kredittvurdering.

I dag gjelder frarådningsplikten i finansavtaleloven § 47 dersom kredittvurderingen viser at søker har dårlig økonomisk evne. Dette medfører ikke at kreditten ikke kan gis, men det inntreier en plikt for kredittyter til å fraråde kredittopptaket. Høringsnotatet s 24 viser til en undersøkelse som tyder på at frarådningsplikten ikke har spilt noen stor rolle som virkemiddel mot uheldige låneopptak.

Ny boliglånsforskrift har vært ute på høring, der det foreslås en avslagsplikt ved manglende betjeningsevne eller høy gjeldsgrad. Samtidig ligger forskrift om kredittkortgjeld ute på høring, der det foreslås en avslagsplikt ved negativ kredittvurdering. I tillegg til departementets uttalelser i forslag til gjeldsregisterloven stilles spørsmål om det i realiteten innføres en reell avslagsplikt i stedet for frarådningsplikt for at bankene ikke skal komme i et ansvarsbetingende forhold.

Det er også noe usikkert om departementet i sine uttalelser mener at tilgang til gjeldsopplysninger medfører endring av gjeldende praksis for kredittvurdering ved usikrede forbrukskreditter. Det er ønskelig at det avklares om det i utgangspunktet skal anses å være foretatt en forsvarlig kredittvurdering ved innhenting av en kredittscore der gjeldsopplysninger er hensyntatt, til forskjell fra dagens praksis som er innhenting av forenklet kredittvurdering.

Kapittel 7 Ny lov om gjeldsregistrering

Pkt 7.2 Om hvilke forbrukskreditter som skal registreres

Når det gjelder hvilke opplysninger som skal registreres («gjeldsopplysning») bør det vurderes om også rentesats og betjeningsvilkår skal opplyses for å få et fullstendig bilde – herunder beregne likviditetsbelastningen på låntaker. Dette kan selvfølgelig være følsomme opplysninger for den enkelte kredittgiver, men vil gi et bedre grunnlag for kredittvurderinger.

Pkt 7.3 Konesjonsordningen

Forslaget legger opp til en konsesjonsordning som krever konsesjon både fra Barne- og likestillingsdepartementet og Datatilsynet. Det åpnes for at både norske og utenlandske aktører kan opprette og drive et slikt register og at flere aktører kan samarbeide om å drive et gjeldsregister.

Virke Inkasso mener det kan være gunstig fra et konkurransemessig hensyn å åpne for flere aktører, men at det av brukerhensyn ikke er en optimal løsning å ha flere registre å forholde seg til. Et alternativ kan være å sette drift av gjeldsregister ut på anbud. Det vil da være mulig å legge noen av lovforslagenes vilkår om å drive virksomheten som rene anbudsvilkår, samtidig som virksomheten legges under statlig kontroll.

Pkt 7.4 Rapporteringsplikt

Virke Inkasso støtter forslaget om rapporteringsplikt for å sikre at alle forbrukskreditter blir registrert. Omfanget av kreditter med små beløp kan gi indikasjoner på skyldners evne til å nedregulere gjeld. Tilsvarende gjelder en rekke suksessive kreditter som blir stående uten nedregulering. Man bør derfor være varsom med å sette en eventuell beløpsgrense for høyt. Det er hensiktsmessig at forholdet reguleres i forskrift.

Pkt 7.6 Tilgang til informasjon fra gjeldsregisteret

Departementet har gitt begrenset adgang for tilgang til gjeldsopplysninger av andre aktører enn finansforetak og Husbanken, kommunene ved behandling av startlån og kredittopplysningsforetak. Dette begrunnes med at informasjonen ikke skal bli misbrukt, komme på avveie eller bli brukt utenfor sitt formål.

Til sammenligning kan opplysninger om betalingsanmerkninger fra kredittopplysningsforetak innhentes for alle som har «saklig grunn» til slik informasjon. Inkassoforetak er positivt nevnt av de grupper som ikke skal ha tilgang til opplysninger fra gjeldsregisteret uten at dette er nærmere begrunnet. Siden gjeldsopplysninger ikke kan gis videre, vil heller ikke de av inkassobyråenes kunder som er finansforetak kunne dele videre denne informasjonen.

Det er vanskelig å se det faktiske og rettslige grunnlag for å unnta inkassobyrå en tilgang til disse gjeldsopplysningene. Inkassobyråene behandler personopplysninger i forbindelse med sin inkassovirksomhet for å oppnå betaling eller annet effektiv kravssikring. Så lenge personopplysningene er nødvendig for inkassovirksomheten, behøves ikke samtykke fra skyldneren. Inkassobyråene har behov for å vurdere skyldnerens betalingsevne. Opplysninger om gjeldsforhold legges til grunn for optimalisering av ulike inkassotiltak og sannsynlighet for oppgjør.

De aller fleste inkassobyrå utarbeider egne scoringsmodeller som består av offentlig tilgjengelig informasjon bla oversikt fra Brønnøysundregistrene og oversikt over betalingsanmerkninger fra kredittopplysningsbyrå. Disse opplysningene anvendes på informasjon om skyldner i inkassators egen base, og danner grunnlag for en statistisk sannsynlighet for løsning av saker (Inkasso scoring) og derav mer systematisk og effektiv inndrivelsesprosess overfor skylderne. Ressursene vil bli allokert der løsningsgraden er størst, mens skyldnere som får lav score vil settes i en løype som for det primære forhold handler om å sikre kravets eksistens eller anbefalinger om å avstå fra videre innfordring.

Formålsparagrafen i forslaget fastslår at loven skal forebygge gjeldsproblemer. Virke Inkasso påpeker at et forebyggingsperspektiv bør handle om mer enn å legge til rette for at personer begrenses i tilgangen til uforsvarlig låneopptak. Inkassobyrå har en unik posisjon i et forebyggingsperspektiv, da de ofte vil være den første instans som får kontakt med og oversikt over skyldners første og tidligste mislighold. I tillegg vil inkassoselskap være finansforetakenes prosessfullmektiger når avtaler om nedbetalingsordninger, eller hel eller delvis sletting av gjeld skal inngås. At inkassobyrå får tilgang til gjeldsopplysningene, vil gi et enda bedre grunnlag for å tilpasse riktige virkemidler og kan føre til mindre pågang dersom innhentet informasjon viser en lav sannsynlighet for løsning.

Pkt 7.7 Vederlag for utleverte opplysninger

Registeret skal finansieres ved salg av de registrerte opplysninger. Forslaget nevner kredittopplysningsforetak og finansforetak, samt ved utlevering til forskning. Virke inkasso oppfatter dette slik at Husbanken, kommuner ved startlån og privatpersoner som er registrert i registeret ikke er vederlagspliktig.

Det gis ingen klare signaler på om opplysninger som rapporteres til Gjeldsregisteret kan prises, til forskjell fra eks innrapportering av opplysninger til det svenske registeret, Opplysningscentralen. Det anbefales en avklaring om den lovpålagte plikten til rapportering er årsaken til at man ikke har behandlet dette spørsmålet.

Pkt 7.8 Innsyn

Virke Inkasso tiltrer departementets forslag om at overføring av informasjon fra finansforetakene til gjeldsregisteret ikke medfører gjenpartsplikt. Gjenpart ved oppslag i registeret bør være tilstrekkelig. De nærmere regler skal fastsettes i forskrift og da forutsetningsvis i tråd med personvernforordningen.

Pkt 7.10 Klage

Departementet har ikke funnet det nødvendig å foreslå egne klageregler. Med tanke på at det er ulike klageregler dersom det gjelder konsesjonsvilkår eller klage på behandlingen, kan det virke hensiktsmessig å opplyse om gjeldende regelverk for de ulike klagegrunnene som en veiledning i selve gjeldsregisterloven.

Kapittel 8 Personvernmessige konsekvenser av forslaget

Som nevnt innledningsvis er det gjort en grundig vurdering av de personvernmessige konsekvenser registrering av usikret forbruksgjeld innebærer. Virke inkasso deler her departementets konklusjoner.

Pkt 8.8 Datakvalitet

Departementet peker på at det er særskilt viktig at gjeldsregisteret er mest mulig oppdatert og ajourført, og at departementet vil vurdere bestemmelser om dette ved fastsettelse av forskrift til loven.

Etter Virke Inkasso sin oppfatning, både av hensyn til datakvalitet «per se» og formålet med registreringen, skulle tilsi at samtlige bevegelser for ramme og saldo rapporteres – helst i sann tid, dog senest hver mnd. – som er samme frekvens skyldner gjerne meddeles oppgave og skal betale renter, avdrag og minimumsbeløp.

Pkt 8.3.2. Risiko for misbruk, spredning og taushetsbrudd.

Sikker identifikasjon av den gjeldsopplysningene utleveres til er ikke problematisert. Virke Inkasso stiller spørsmål om det bør kreves sikker ID, f.eks Bank ID eller annen godkjent sertifikatløsning, tilsvarende adgang til Altinn, DSF mv.

Kapittel 10 Økonomiske og administrative konsekvenser

Pkt 10.1 Konsekvenser for næringslivet

Departementet har lagt til grunn at finansforetak i forbindelse med forrige høringsrunde fra 2012-2013, ikke ga uttrykk for at kostnadene forbundet med en

rapporteringsplikt ville være problematiske. Det kan være på sin plass å presisere at dette primært gjaldt uttalelser i forbindelse med en teknisk løsning mellom Løsreregisteret og finansforetakene, og at løsningen ikke var basert på sanntidsrapportering. Hvorvidt det er innhentet ytterligere informasjon fra finansforetakene før denne høringen om kostnadsnivå og tekniske løsninger er ikke kjent.

Forslaget synes å legge opp til at rapporteringsplikten skal skje så nært i sanntid som mulig. Virke Inkasso påpeker at det ikke bare er bankene som påvirkes av rapporteringsplikten ved utbetalinger og innbetalinger. Inkassobransjen håndterer misligholdte porteføljer for finansforetak. Det må derfor også tas med i beregning både om kravet til sanntidsregistrering, kostnader og løsninger, at registrerte innbetalinger til inkassoselskap, eventuelt endringer i betalingsvilkår skal videreformidles sine oppdragsgivere som igjen har rapporteringsplikt om oppdatert kreditt-informasjon.

Pkt 10.2 Konsekvenser for private.

Departementet slår fast at en positiv konsekvens av gjeldsregisteret er at den registrerte vil få tilgang til egne opplysninger og benytte dette for å få oversikt over egen gjeld og ved bistand til gjeldsforhandlinger. Det bør redegjøres nærmere for omfanget av opplysninger som bruker har rett på, og hvilke krav til tekniske og sikkerhetsmessige løsninger som er påkrevet dersom hensikten også er at opplysningene skal kunne benyttes til slike formål.

Virke Inkasso tar ellers forslaget til lovtekst til etterretning.

Vennlig hilsen

Hovedorganisasjonen Virke

Nina Skalleberg /s/

Leder Virke Inkasso